TEKNOLOGIAN EETTINEN KÄYTTÖ SOTE-ALALLA

Teknologia tukee työtä. Vastuu säilyy ihmisellä.

Digitaaliset palvelut, tekoäly ja teknologia voivat parantaa palvelujen saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta. Eettinen käyttö edellyttää kuitenkin, että teknologia vahvistaa ihmisarvoa, osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja turvallisuutta.

IHMINEN ENSIN

Teknologia on väline, ei päätöksentekijä.

- Kunnioita ihmisarvoa jokaisessa kohtaamisessa.
- Kuuntele asiakkaan näkökulmaa.
- Säilytä aito vuorovaikutus myös digipalveluissa.

"Voiko tämä ratkaisu parantaa asiakkaan hyvinvointia ilman, että hänen osallisuutensa heikkenee?"

Neljä eettistä kysymystä

Oikeudenmukaisuus

Onko palvelu saavutettava ja yhdenvertainen kaikille?

Osallisuus

Voiko asiakas osallistua itseään koskeviin päätöksiin?

Tietosuoja

Kerätäänkö vain tarpeellinen tieto? Käsitelläänkö tiedot turvallisesti?

Vastuu

Ammattilainen arvioi teknologian suositukset. Lopullinen päätös on ihmisellä.

Hyvä esimerkki

Asiakas käyttää hyvinvointisovellusta, joka seuraa unta ja aktiivisuutta.
Ohjaustilanteessa ammattilainen:

- keskustelee tuloksista asiakkaan kanssa
- huomioi asiakkaan oman kokemuksen
- käyttää dataa keskustelun tukena, ei totuutena

Teknologia tukee päätöksentekoa, ihminen tekee tulkinnan.

Eettinen riski

Tekoäly suosittelee asiakkaalle palvelua.
Jos ammattilainen hyväksyy suosituksen automaattisesti:

- yksilölliset tarpeet voivat jäädä huomioimatta
- algoritmin mahdolliset vinoumat voivat vaikuttaa päätökseen
- asiakkaan osallisuus vähenee

Kysy aina: miksi järjestelmä ehdottaa tätä?

Lähteet:

ETENE: Sosiaali- ja terveysalan eettiset periaatteet (2026)
Rantanen, S. Tekoälyn käytön eettiset ulottuvuudet sosiaali- ja terveydenhuollossa (2025)
STM: Digitaalisuus sosiaali- ja terveydenhuollon kivijalaksi 2023-2035

Tuotettu RoboPop-hankkeessa (2023-2026), jonka rahoittajana ESR+, Keski-Suomen ELY-keskus ja Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue.

Euroopan unionin osarahoittama

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

soite

centria Tutkimus ja kehitys

Centria HealthLab